

сільськогосподарського призначення [3].

Неокультурені площі в певному районі можуть бути визначені як значення графи бб – сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом, ділянки, які не обробляються і не вкриті лісом, але на площі понад 25% покриті деревною або напівдеревною рослинністю (папороті, вереск, рокитник та ін.), а також рослинами з низькими поживними властивостями; незаймані степові заповідні землі [4].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок про те, що існуючий земельно-кадастровий облік в значній мірі забезпечує інформаційну базу для здійснення оцінки екологічної ефективності землекористування відповідно з критеріями міжнародного стандарту ISO 14031.

Список використаних джерел

1. Kuhre W. Lee. ISO 14031 – Environmental Performance Evaluation (EPE). Book 4: Practical Tools and Techniques for Conducting an Environmental Performance Evaluation / Prentice Hall, 1997. – 480 p.
2. Земельний кодекс України [Текст] : Прийнятий 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
3. Про затвердження Положення про моніторинг земель [Текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.1993 р. № 661 // Земельне законодавство України: Збірник нормативних актів судової та арбітражної (господарської) практики: У 2-х кн. – К.: Урожай, 2002. – Кн. 2. – С. 33-35.
4. Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми № б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем) [Текст] : Наказ Держкомстату України від 05.11.1998 № 377 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 50. – 218 с.
5. Євсюков, Т. О. Деякі підходи до екологічної оцінки стану землекористування на основі даних земельного кадастру [Текст] / Т. О. Євсюков, А. Г. Мартин // Землевпорядний вісник. – 2004. – № 2. – С. 65-69.

Бондар Олександр

аспірант

Науковий керівник: член-кор. НАН України, д.с.-г.н., професор Ткач В.П.

Український науково-дослідний інститут лісового господарства

та агролісомеліорації імені Г. М. Висоцького

м. Харків

ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІСІВ ВОДОЗБОРУ РІЧКИ ПСЕЛ

З розвитком науково-технічного прогресу на планеті, з масштабами освоєння природних ресурсів постає проблема раціонального використання та збереження лісових екосистем. Лісові біогеоценози найбільше корисно впливають на здоров'я людини, а також лісові насадження є джерелом заготівлі деревини та одночасно виконують важливі водоохоронні захисні функції. Основним напрямком посилення цих функцій при одночасному використанні лісу як сировини є ведення лісового господарства за водозборами рік.

Річка Псел (Псьол) бере свій початок поблизу села Сократів на висоті близько

226 м над рівнем моря. Упадає вона в Дніпро з лівого берега на 564 км від гирла, у 10 км – нижче м. Кременчук на висоті 62,4 м над рівнем моря.

Верхня частина басейну річки Псел розташована на південно-західному схилі Середньоросійської височини, нижня – в межах Придніпровської низовини. На півночі і північному сході басейн річки Псел межує з басейнами лівобережних притоків річки Сейм, на заході – з басейном річки Сула, на південному сході з верхів'ями басейну річки Сіверський Донець, на південному сході – з басейном річки Ворскла. Довжина басейну досягає 470 км, середня ширина – 40-50 км, найбільша – 95 км. Поверхня басейну являє собою підняту полого горбисту рівнину, сильно розчленовану сухими балками і ярами, а також долинами приток. На вододілах і дуже пологих схилах часто зустрічаються блюдце-подібні поглиблення діаметром 30 – 60 м, глибиною 0,5-2,0 м. У геологічній будові басейну наявні юрські і крейдяні відкладення. Найбільше поширення має біла крейда, зверху прикрита третинними пісками. Четвертинні відкладення представлені лесовидними суглинками значної потужності [3].

Метою досліджень є проведення типологічного аналізу лісів на водозборі річки Псел.

Для аналізу типологічного різноманіття лісів, які зростають на дослідному об'єкті, із бази даних ВО «УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ» були відібрані квартали лісу, які входять до водозбору річки Псел. Межі водозбору визначено за допомогою програми MapInfo Professional 12.5 і векторної карти України. Типологічний аналіз лісів проводили згідно методики української школи лісової типології [1; 2].

Результати дослідження. На водозборі річки Псел знаходиться лісовий фонд наступних державних підприємств лісових господарств: ДП «Гадяцьке ЛГ» площею 26,8 тис. га, ДП «Диканське ЛМГ» площею 0,3 тис. га, ДП «Краснопільське ЛГ» площею 19,8 тис. га, ДП «Кременчуцьке ЛГ» площею 6,5 тис. га, ДП «Лебединське ЛГ» площею 26,6 тис. га, ДП «Лубенське ЛГ» площею 2,0 тис. га, ДП «Миргородське ЛГ» площею 24,9 тис. га, ДП «Охтирське ЛГ» площею 6,6 тис. га, ДП «Полтавське ЛГ» площею 0,3 тис. га, ДП «Роменське ЛГ» площею 1,5 тис. га, ДП «Сумське ЛГ» площею 22,6 тис. га. Загальна площа лісів лісового фонду на дослідному об'єкті сягає 137,8 тис. га. Фактична лісистість становить 8,4 %.

На території водозбору річки Псел представлений весь трофогенний ряд – бори, субори, сугруди, груди. Так найбільшу площу займають груди – 55,4 %, або 76,8 тис. га площі вкритою лісовою рослинністю, частка бори і сугрудів майже однакові і представлена 20,2 %, або 27,9 тис. га і відповідно 17,6 %, або 24,3 тис. га. Частка площ борів становлять лише 6,7 % від площі вкритою лісовою рослинністю, або 9,3 тис. га.

На водозборі річки Псел домінують наступні типи лісу: *свіжа кленово-липова діброва* – 61,7 тис. га (44,7 %, від загальної площі, вкритої лісовою рослинністю), *свіжий дубово-сосновий субір* – 26,8 тис. га (19,5 %), *свіжий липово-дубово-сосновий сугруд* – 11,6 тис. га (8,4 %), *свіжий сосновий бір* – 11,6 тис. га (8,4 %), *сирий чорновільховий груд* – 3,2 тис. га (2,3 %), *сухий сосновий бір* – 3,0 тис. га (2,2 %), *свіжа липово-ясенова діброва* – 2,7 тис. га (2,0 %), *вологий липово-дубово-сосновий сугруд* – 2,6 тис. га (1,9 %), *сирий чорновільховий сугруд* – 2,2 тис. га (1,6 %), *свіжа заплавна судіброва* – 2,2 тис. га (1,6 %), *свіжа кленово-липова судіброва* – 2,0 тис. га (1,5 %), *волога кленово-липова діброва* – 2,0 тис. га (1,4 %), *суха кленово-липова*

дiброва – 1,7 тис. га (1,2 %), волога заплавна судiброва – 1,4 тис. га (1,0 %). Площа решти 35 типiв лiсу становить менше нiж 8,6 % вiд загальної площi земель, вкритих лiсовою рослиннiстю.

Серед типiв деревостанiв на водозборi рiчки Псел розподiл наступний: дубняки – 61,4 тис. га (44,5 %, вiд загальної площi, вкритої лiсовою рослиннiстю), сосняки – 42,8 тис. га (31,1 %), ясеники – 8,8 тис. га (6,4 %), вiльшаники – 7,3 тис. га (5,3 %), березняки – 3,1 тис. га (2,2 %), липняки – 3,0 тис. га (2,2 %), осичники – 2,9 тис. га (2,1 %), тополевики – 2,8 тис. га (2,0 %), кленики – 2,5 тис. га (1,8 %), сума iнших деревостанiв – 3,2 тис. га (2,3 %). На характер зростання деревостанiв та формування типiв лiсу на водозборах рiчки Псел впливають ґрунтовi, клiматичнi та геоморфологiчнi умови i на якому березi рiчки зростають лiсовi насадження.

Висновки. На водозборi рiчки Псел домiнують наступнi типи лiсу: свiжа кленово-липова дiброва – 44,7 %, вiд загальної площi, вкритої лiсовою рослиннiстю, свiжий дубово-сосновий субiр – 19,5 %, свiжий липово-дубово-сосновий сугруд – 8,4 %, свiжий сосновий бiр – 4,5 %. Переважають такi типи деревостанiв: дубняки – 44,5 %, сосняки – 31,1%, ясеники – 6,4 %, вiльшаники – 5,3 %. Наявне типологiчне рiзноманiття типiв лiсу i типiв деревостанiв, необхідно врахувати при веденнi лiсового господарства.

Список використаних джерел

1. Воробьев, Д. В. Методика лесотипологических исследований [Текст] / Д. В. Воробьев. – К. : Урожай, 1967. – 388 с.
2. Остапенко, Б. Ф. Лiсова типологiя [Текст] : навч. посiб. / Б. Ф. Остапенко, В. П. Ткач. – Ч. 2. – Х., 2002. – 204 с.
3. Справочник по водным ресурсам СССР. Т. VIII. Украинская ССР. Ч. 2 [Текст] / Под ред. М. С. Каганера. – К. : Изд-во АН УССР, 1955. – 657 с.

Бунчак Олександр

к.с.-г.н., докторант

Сендецький Володимир

к.с.-г.н., докторант

Подiльський державний аграрно-технiчний унiверситет

м. Кам'янець-Подiльський

Климчук Микола

к.с.-г.н., докторант

Прикарпатський національний унiверситет iменi Василя Стефаника

м. Ивано-Франкiвськ

ШЛЯХИ ВИРIШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ ҐРУНТIВ В АГРОЕКОСИСТЕМАХ ПРИКАРПАТТЯ

Щорiчно на пiдприємствах i в приватному секторi Прикарпаття утворюється величезна кiлькiсть органiчних вiдходiв, як твердих, так i рiдких, побутового, промислового i сiльськогосподарського походження, якi є забруднювачами